

РЕШЕНИЕ

№ 776

гр. София, 05.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 18 състав, в публично заседание на 08.11.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Златка Илиева

при участието на секретаря Илияна Янева и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **3809** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 285, ал. 1, вр.с чл. 284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Производството е образувано по искова молба, депозирана от С. Ч. Т., ЕГН: [ЕГН], със съдебен адрес: [населено място],[жк], [жилищен адрес] с която се претендира обезщетение за неимуществени вреди от ГД „ Изпълнение на наказанията“.

С уточняваща молба от 16.06.2023г. ищецът е посочил, че иска присъждане на обезщетение в размер на 10 000 лева за претърпени неимуществени вреди - влошено физическо и психическо състояние, постоянен стрес и страх от дървеници и хлебарки, недоспиване, притеснение за влошаване на здравето, настъпили в резултат на незаконосъобразно бездействие на ответника да осигури нормални битови условия за изтърпяване на МН „задържане под стража“ в ареста, находящ се в [населено място], [улица] и в затвора [населено място], както и на наказание „лишаване от свобода“ в З. „К.“. Твърди, че помещенията били маломерни, с недостатъчна светлина и вентилация, влажни и с мухъл, с наличие на хлебарки и дървеници.

В уточняваща молба от 21.07.2023г. сочи, че е търпял наложената МН в периода от 26.06.22 до 15.11.22г. в ареста и от 15.11.22г. до 24.11.22г. в затвора [населено място], а наказанието си – за времето от 24.11.22г. до 23.03.23г. в З. „К.“. Ето защо,

претендира посоченото по-горе обезщетение за периода от 26.06.22г. до 23.03.23г.

В хода на съдебното производство доводите се поддържат лично от ищеца и от процесуалния му представител.

Ответникът, чрез упълномощения си процесуален представител, в писмен отговор и в хода на съдебното производство изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция. Твърди, че не са налице предпоставките за ангажиране на отговорността по чл.284 от ЗИНЗС, няма незаконосъобразни актове, действия или бездействия на служители на ответника, които да са причинили вреди на ищеца.

Представителят на СГП дава заключение за основателност и доказаност на исковата претенция. Моли съда да определи обезщетение по справедливост.

Съдът, след като обсъди събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност и взе предвид доводите и становищата на страните, намира за установена следната фактическа обстановка:

Видно от становище на началника на ОС“ИН“ – С. /л.38/, ищецът е постъпил в ареста на „Д-р Г. М. Д.“ на 26.06.2022г. и е престоял там до 15.11. същата година, когато е преведен в затвора. През това време е обитавал помещение №2, ет.4, с приблизителна площ от 16кв.м. По време на престоя му в спалното помещение за отделни периоди са били настанявани различни лица, като общият им брой не е надвишавал четирима. Всяка килия, в това число и процеснат, била снабдена със санитарно помещение, което е обособено с масивна преградна стена, с височина от 1,20м. Същата конструктивно била предвидена да не закрива напълно санитарния възел, с цел осъществяване на контрол и предотвратяване на суицидни опити или такива за самонараняване. Спалните помещения били оборудвани с два частично отваряеми прозорци с размери 230/130см. Според цитираното становище, борбата с вредителите се е осъществявала регулярно, съобразно сключен договор с външна фирма.

От докладна записка, изготвена от ИСДВР на осма група /л.64/ се установява, че в периода от 15.11.22г. до 24.11.22г. Т. е бил настанен в приемното отделение на групата в спално помещение „К.“, с площ от 40 кв.м. Последното било оборудвано с необходимите мебели за до десет лишени от свобода и санитарен възел, с постоянен достъп до топла и студена вода. Видно от цитираната справка, в посочения период в килията на ищеца са настанявани различни лица, като техният брой е вариал между пет и девет.

По делото е постъпила и справка от ИСДВР в ЗО „К.“ / л.68/, според която С. Т. е престоял там за времето от 24.11.22г. до 23.03.23г. Същият е настаняван не повече от трима лишени от свобода, в различни килии, всички от които с еднакви параметри- площ от 17кв.м., прилежащ санитарен възел от 3 кв.м., с постоянен достъп до студена вода, прозорец с размери 300/140см, четири легла, шкафчета, маса, столове. Спалните помещения се дезинсекцират съобразно изготвен график, по договор.

Приложени са протоколи за дезинскения, извлечение от медицински журнал, медицинска справка. От същите се установява, че килиите в посочените по-горе места за изтърпяване на наказание и мерки за неотклонение са обработвани за вредители регулярно, както и че ищецът е страдал от епилепсия и хипертония, за което е имал назначена терапия. Не е споделял пред медицински лица оплаквания за ухапване от инсектициди .

По делото са разпитани свидетелите Х. К. и Т. Л.. Вторият от тях споделя, че е пребивавал заедно с ищеца в следствения арест, в една килия, в продължение на няколко месеца. Твърди, че в помещенията имало мухъл, дървеници. Задържаните страдали от недостиг на достатъчно площ и чист въздух; санитарното помещение не било достатъчно изолирано. Ищецът споделял системни оплаквания от ухапвания от дървеници, не можел да спи по цяла нощ. Свидетелят К. сочи, че е престоял с Т. около месец в ЗО „К.“. Твърди, че в помещенията за лишени от свобода имало хлебарки, дървеници, мишки, комари. Не се третирало редовно срещу вредители. Заявява, че ищецът бил хапан многократно от дървеници. Чувствал се депресиран и репресиран. Имало недостиг на топла вода, а санитарното помещение в килията на Т. било в окаяно състояние. И двамата свидетели твърдят, че лишени от свобода, в това число и ищецът, сигнализирали администрацията за условията в килите, които определят като нечовешки, но не срещали отклик. Напротив, това ставало повод за саморазправа, чрез лишаване от работа или налагане на наказания, без причина.

Съдът кредитира показанията на свидетелите, тъй като същите са пребивавали заедно с ищеца в ареста и ЗО „К.“, като отчита обстоятелството, че първият от тях е страна по множество дела срещу същия ответник, във връзка с условията в затвора в [населено място].

При така установената фактическа обстановка, съдът формира и следните правни изводи:

Предявеният иск е допустим. Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в исковия период е претърпяло неимуществени вреди в резултат от незаконосъобразна административна дейност - бездействия на длъжностни лица от администрацията на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", което е юридическо лице към Министъра на правосъдието, с териториални структури, включващи затворите(чл. 12, ал. 3 ЗИНЗС).

Претенцията за обезвреда е основана на твърдения за вреди от незаконосъобразни действия или бездействия при или по повод административна дейност на специализиран орган по изпълнение на наказание спрямо ищеца в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, с оглед на което е с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС. Искът е предявен срещу надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС – ГД“ИН“ – юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите. Материално - правна уредба на твърдяното право се съдържа в чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ, а след последните изменения на ЗИНЗС (ДВ бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) и в чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, който предвижда, че държавата

отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС.

Предявеният иск се явява доказан по основание, по следните съображения:

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3. Основателността на този иск предполага установяване на наличие на следните материално правни предпоставки: 1) акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл.3 от ЗИНЗС; 2) настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението; 3) неимуществената вреда се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл.284, ал.5 от ЗИНЗС.

В чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС се съдържа забрана осъдените да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според втората алинея за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, изразяващи се в липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Изброяването в закона е неизчерпателно.

Отговорността на държавата за причинените вреди по чл.284, ал.1 от ЗИНЗС е обективна и освобождава ищеца от тежестта да доказва вина на конкретно длъжностно лице. Обективният характер означава още, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са виновно причинени.

В случая, предмет на исковата претенция на ищеца е обезщетяване на претърпени от него неимуществени вреди – нарушено лично достойнство, неудобства, унижение, като последица от проявите форми на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС - неосигуряване на задоволителни битови и санитарни условия – неосигуряване на достатъчна хигиена в килията, липса на вентилация и възможност за естествено проветряване, наличие на вредители –хлебарки и дървеници, непредприемане на ефективни мерки за дезинфекция, дератизация и обезпаразитяване, недостатъчно пространство, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС.

В ЗИНЗС, част четвърта, е регламентиран реда за изпълнение на мярката за неотклонение „задържане под стража“. Съгл. чл.240, ал.1 от закона, доколкото в тази част не е предвидено друго, разпоредбите относно осъдените на лишаване от свобода се прилагат и по отношение на обвиняемите и подсъдимите с мярка за неотклонение

„задържане под стража“.

Съгласно чл. 43, ал. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) минималната жилищна площ за един лишен от свобода не може да бъде по-малка от 4 кв. м. Съгласно § 13 от ПЗР на ЗИНЗС тази разпоредба влиза в сила от 01.01.2019 г. В настоящия казус, безспорно е установено, че жилищната площ на помещенията, в които ищеца е бил настаняван в ареста, в приемното отделение на затвора [населено място] и в ЗО „К.“ е била над 4 кв.м., съобразно размера на стаите и броя на настанените лица, поради което претенцията в тази част е неоснователна.

Тя е неоснователна и в частта относно неосигуряването на достатъчно вентилация и приток на въздух. Това е така, тъй като от цитираните по-горе становища и докладни записки се установи, че помещенията са разполагали с достатъчни по размер прозорци, частично отваряеми. Обстоятелството, че същите са били замърсени, съдът намира, че в значителна степен това се дължи и на нередовното им почистване от страна на самите лишени от свобода, чийто ангажимент е поддържането на хигиена в помещенията.

В останалата част, претенцията е основателна.

В чл. 3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи е прокламирано, че никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение. По отношение на лицата, изтърпяващи наказание за извършени углавни престъпления, във вътрешното законодателство на страната това основно право е регламентирано с нормата на чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС, предвиждаща че осъдените не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода съответства насрещното административно задължение, при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечавщи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им (чл. 2, т. 3 от ЗИНЗС).

Според чл. 31, ал. 5 от Конституцията на Република България, на лишените от свобода следва да се създават условия за осъществяване на основните им права. За тази цел законодателят е предвидил, забрана за умишлено поставяне на лишените от свобода в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието, изразяващи се в лишаване от достатъчна жилищна площ, хигиенни условия, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможности за човешко общуване и други виновно извършени действия или бездействия, които могат да причинят увреждане на здравето. Държавите следва да гарантират, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

Съдът намира за неизпълнено изискването за хуманно и неунизително отношение, обективирано в ненадлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно-битови и социални условия. В исковия период ищецът е бил поставян в спални помещения, отговарящи на изискването на чл.43 ал.3 от ЗИНЗС за минимално необходима площ жизнено пространство на лишен от свобода. В същите обаче, е имало мухъл, хлебарки, дървеници и други вредители, срещу които макар да са предприемани действия от страна на администрацията на затвора, са били неефективни. В случая е установено неизпълнение на законови задължения – неосигуряване на благоприятни и хигиенични условия при задържането под стража и изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. От събраните по делото доказателства се установява, че в помещенията, в които е бил настанен ищеца в следствения арест и в СЦЗ, както и в ЗО „К.“ е имало множество дървеници, които не са били унищожени при извършваните дезинсекция и дератизация. Свидетелите сочат, че ищецът били нахапан от дървеници, имал обриви, той и съкилийниците му не са могли да спят нощно време. Действително, ответникът представя доказателства за сключен договор и подписани приемо-предавателни протоколи за извършени услуги по договора, но реално, въпреки предприетите действия, не са осигурени здравословни, безопасни и хигиенични условия и в трите места за настаняване на ищеца. При тези обстоятелства, съдът приема за доказано незаконосъобразно бездействие на служителите на ответника при изпълнение на задълженията им за осигуряване на благоприятни условия по време на задържане под стража или изтърпяване на наказание лишаване от свобода. Доказа се и наличието на незадоволителни санитарни условия – нередовен достъп до топла вода, неотрмонтирана тоалетна / в ЗО „К.“/, невъзможност за уединение / в ареста/.

При така установените факти, съдът намира, че битовите и санитарно-хигиенните условия на килиите, където е бил настанен в следствения арест, в затвора – С. и в ЗО „К.“ за периода на исковата претенция, накърняват правото му на хуманно и неунизително отношение, предвидено в чл. 3 от ЗИНЗС. Несъмнено описаните недостатъчното обезпаразитяване на спалните помещения, довело до постоянно наличие на дървеници, причиняват емоционален стрес, безпокойство, чувство на унижение и кореспондират на понятието „нечовешко“ и „унизително“ отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Според съда поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

Неоснователни са доводите на ответната страна за недоказаност на претърпените от ищеца неимуществени вреди. Въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди. Съдът не счита, че презумпцията е оборена със справка от медицинската служба за липса на оплаквания от страна С. Т., доколкото от показанията на свидетелите се

установи, че част от жалбите на лишените от свобода се прикривали или игнорирани, а нерядко срещу тях е имало неоправдана скрита репресия.

Между незаконосъобразното бездействие и вредите има пряка и непосредствена причинно – следствена връзка.

Размерът на дължимото обезщетение за претърпените неимуществени вреди следва да бъде определен в съответствие с нормата на чл. 52 от ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като законово въведен критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане икономическия стандарт в страната към момента на увреждането.

Следва да бъде съобразено и Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015 г. по делото "Н. и други срещу България", съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в решението, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди. В случая, като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението на чл. 3, ал.1 във вр. с ал.2 от ЗИНЗС; времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство, предвид характера и невисокият интензитет на породените страдания и негативни преживявания, без конкретно увреждане на здравето (физическо или психическо) и при прилагането на чл. 284, ал.2 от ЗИНЗС, съдът приема, че искът следва да бъде уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 900 лв., ведно със законната лихва от предявяване на иска на 20.04.2023г., от когато ответника се счита за поканен – чл.84 ЗЗД. Съдът съобрази размера на дължимото обезщетение и с установената съдебна практика по сходни дела на АССГ / Р2451/19г; Р2475/19г; Р204/20; Р1063/19г Р357/21г /, както и на ВАС Р 689/20 г. по адм. д. 2442/2018г. В останалата си част, до размера на претендираните 10 000 лв., искът като недоказан, следва да се отхвърли.

При този изход на правния спор, своевременно направено искане и доказани разноски по списък по чл. 80 ГПК /л.88/, на ищеца се дължат разноски в размер 55 лева / 10 лв. - ДТ и 45 лв. – адв. възнаграждение/, съобразно уважената част от иска, на основание чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС.

На ответника не се дължи юрисконсултско възнаграждение, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, предвид частичното уважаване на иска.

Водим от горните мотиви и на основание чл. 284, ал. 1 и чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, вр. с чл. 1 ЗОДОВ, Административен съд София град, 18 - ти състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място], [улица], да заплати на С. Ч. Т., ЕГН: [ЕГН], със съдебен адрес: [населено място],[жк], [жилищен адрес] сумата от 900/ деветстотин/ лв., представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди от незаконосъобразни бездействия на администрацията на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", изразяващи се в неосигуряване на задоволителни битови и санитарно-хигиенни условия, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, претърпени от ищеца в периода от 26.06.22г. до 23.03.23г, ведно със законната лихва върху тази сума от 20.04.2023г, като ОТХВЪРЛЯ иска в частта над 900 лв., до претендираните 10000 лв., като недоказан.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" [населено място], [улица], да заплати на С. Ч. Т. сумата от 40/четиридесет/ лева, представляваща разноски по делото.

Решението подлежи на обжалване в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните, пред тричленен състав на Административен съд София-град.

СЪДИЯ: